

Komentiranje in revidiranje spisov

V nižjih razredih osnovne šole je namesto številčnega ocenjevanja že zelo uveljavljeno opisno ocenjevanje. Žal pa se to ocenjevanje na marsikateri šoli izrojeva v ponavljajoče se komentarje: »Lepo.« »Zanimivo.« »Pazi na postavljanje pik.« »Če bi spis prebral še enkrat, ne bi naredil toliko napak.« »Vsebinsko izvrstno, pravopisno pa ne.« Take leporečne ali stalno enake ocene učencu ne povejo nič pomembnega o kvaliteti njegovega spisa. Samo če je kritika spisa dovolj prodorna in podana na razumljiv način za otroka, lahko zares prispeva k razvijanju učenčeve pisne spretnosti.

Oglejmo si primer, kako učenec na podlagi svojega na hitrico napisanega spisa lahko napiše boljšo verzijo svojega besedila. Tale spis je napisal učenec tretjega razreda osnovne šole:

Nesreča in šivanje glave

Nekega dne pred tremi leti sem bil v Kranjski gori. Igral smo hokej in me je bratranec po nesreči z hokejsko palico po glavi. Nato sem bil ves krvav.

Prišel je oče in me odpeljal v bolnico in je oči ozunaj počakal jaz pa sem šel v sobo ki so šivali. Zdravnik mi je zapičil inekcijoj da me nebi bolelo ko bodo šivali. Hotel sem da bi imel inekcijoj da bi doma šprical z njo.

Čez tri dni sem šel v šolo z povito glavo. Vsi so se mi smejali jaz pa sem se tudi enemu smeju ki je imel nos povit. Klicali so ga nosorok.

Aleš

Učenčevo pripovedovanje je tekoče, naravno in humoristično obarvano. Dogodek je predstavljen samo v grobih črtah: samo to, kar se zdi zanimivo otroku. Če pa pogledamo na spis z vidika pravopisnih znamenj (teh je v njem kar 25), bomo presodili, da gre za podpopvprečen spis. Marsikatera učiteljica iz nižjih razredov bo rekla, da noben učenec v njenem razredu ne piše s toliko napakami.

Razredne učiteljice so na seminarju za opisno ocenjevanje spis preštudirale, predebatirale in podenj napisale:

»Aleš, svojo nesrečo si popisal nazorno, živahno in s humorjem, vendar ponekod premalo nadrobno. Ali te je kaj bolelo? Ali te je bilo strah pri zdravniku? Kaj si doma počel z brizgalko? Onemu s povitim nosom so rekli nosorog. Ali so tudi tebi dali kakšne vzdevek? — Priporočam ti, da namesto nekaterih besed in postaviš piko, da povedi ne bodo tako razvlečene.«

Na podlagi opozoril o pravopisnih napakah, danih s popravnimi znamenji, in nasvetov v komentarju pod spisom je čez nekaj dni Aleš s sošolko Majo napisal naslednjo tretjeosebno pripoved o svoji nesreči in dogajanju po njej:

Mumija in nosorog v našem razredu

Nekega dne je bil Aleš v Kranjski Gori. Igrali so hokej. Ko je bratranec Lojzek močno zamahnil s hokejsko palico je namesto ploščice zadel Alešovo glavo. Aleša je oblila kri in ga je zelo bolelo.

Na srečo je tisti trenutek prišel na igrišče Alešev oče. Odpeljal ga je v bolnišnico. Tam je bilo Aleša zelo strah. Zdravnik je rekel, da ima hudo poškodbo. Ko mu je dal injekcijo ga je Aleš prosil, če mu da brizgalko, da bo doma brizgal z njo. Zdravnik mu je dal najmanjšo od brizgalk.

Čez tri dni je Aleš že lahko šel s povito glavo v šolo. Vsi so se mu smejali. Aleša je bilo sram. Ko je zagledal sošolca s povitim nosom si je oddahnil. Sošolec mu je rekel: »Živijo, mumija!« Aleš pa mu je odvrnil: »Ti si pa nosorog!«

Aleš in Maja

Kot vidimo, je nova verzija spisa veliko pridobila na pravopisni in vsebinski izpopolnjenosti. S skupnimi močmi sta tretješolca napisala skoraj pravopisno popoln spis. Samo v tri zložene povedi s časovnim odvisnikom (z veznikom ko) nista znala postaviti vejice. V spis sta vnesla vrsto izrazov za čustvovanje: boleti, strah, sram, smeh. Tretjeosebno pripovedovanje jima je dovolilo odmike od pripovedovanja o resničnem dogodku in oblikovanje bolj ustvarjalne fikcije. Iznašla sta izvrstno metaforo za človeka z obvezano glavo: mumija. Zgodbo sta vložila v sendvič iz presenetljivega naslova o mumiji in nosorogu v šolskem razredu in duhovite poante, v kateri je pomen besed mumija in nosorog pojasnjen.

Primer popravljanja spisa in pisanja nove verzije, ki sem ga tu predstavil, je bil izredno uspešen, vendar sem tudi v drugih primerih dobil dobre poprave, čistopise ali predelave prvotnega besedila, tako da se je vživljanje v spise in pisanje opomb podnje splečalo. Kaj sklepam iz tega? Ocenjevanje ne sme biti sredstvo za pritiskanje na učenca, ampak sredstvo za njegovo usmerjanje k odpravljanju napak, izpopolnjevanju in doseganju mojstrstva. Naravno je, da pri prvih poskusih pisanja nastajajo napake, vendar jih je mogoče odpravljati in postopoma povečevati spretnost učencev. Ocenitev ne sme biti ločena faza od pouka, ampak naj bo tako presoja dosežka kot tudi izhodišče za novo urjenje v spretnosti. Popravljanje spisov bi bilo treba spremeniti, da ne bi bilo samo nadloga za učence, posebno za tiste, ki naredijo veliko napak, ampak možnost za odpravljanje napak in za vsestransko izboljševanje besedila.

Samo naivni in neizurjeni ljudje nič ne popravljajo svojega sporočila, medtem ko izurjeni ljudje ali poklicni pisatelji besedilo neprestano spreminjajo, predelujejo in izboljšujejo. Tudi učence je treba privajati, da svoje besedilo tako potrpežljivo oblikujejo, kot na primer trenirajo za doseganje športnih uspehov. Ne samo prvi zapis, ampak tudi skrbne poprave in nove verzije besedila zaslužijo oceno ali celo pohvalo in občudovanje. Revizije spisov zaenkrat niso sestavni del naše šolske prakse, vendar je že marsikateri učitelj razmišljal, da običajno pisanje popravil ni učinkovito in da bi bilo treba pri tem nekaj spremeniti. Tem učiteljem bodo rešitve v smeri, kot sem jo nakazal, sprejemljive. Razume pa se, da mora biti pregledovanje in spreminjanje spisov prilagojeno razpoložljivemu času ter zmogljivostim in interesom učencev in učiteljev.

France Žagar
Pedagoška fakulteta v Ljubljani

Literatura

Isard, John: *Assessing learning achievement*. Paris: Unesco, 1992.

White, Edvard M.: *Teaching and Assessing Writing*. San Francisco, Washington, London: Jossey-Bass Publishers, 1985.